

Методичні рекомендації до майстер-класу «Нетрадиційні прийоми розвитку музикальності дошкільнят»

Майстер-клас 12.05.21р.

Підготувала Зубаль І.М. методист відділу дошкільної та початкової освіти Тернопільського ОКІППО

Мистецтво є своєрідним індикатором рівня культури суспільства загалом та особистості зокрема. Крім того (і це надзвичайно важливо!), воно здатне надихати, мотивувати й спонукати особистість до самовдосконалення. Тож не випадково назва освітнього напрямку — **“Дитина у світі мистецтва”** — набула нового звучання в останній редакції Базового компонента дошкільної освіти. Автори прагнули таким чином зробити акцент на ролі мистецтва в розвитку особистості дитини та в дошкільній освіті загалом. Мистецька освіта дошкільнят не має на меті виховання художників, музикантів, акторів. Але здібності, якості, компетентності, що формуються і розвиваються в мистецьких видах діяльності, є інструментом творення дитини як особистості та збереження її унікальності. Залучення до мистецтва не лише збагачує особистий, індивідуальний досвід взаємодії дитини зі світом, а й допомагає їй навчитися проникати у внутрішній світ іншої особистості.

Музику використовують як універсальний засіб впливу на розвиток дитячої особистості. У повсякденному житті діти сприймають музику пасивно, адже вона є тлом, звучить неголосно, на другому плані. Проте це не означає, що від такого сприймання немає користі — вплив музики все одно залишається безпосереднім. А щоб цей вплив був результативним рекомендовано використовувати сучасні методи і прийоми музичного виховання дітей дошкільного віку.

У сучасному світі дуже важливо вміти не тільки засвоювати певні знання, а й оперувати ними, застосовувати їх для розв’язання життєвих та професійних проблем, мислити креативно і неординарно. Надаючи дітям можливість експериментувати з різноманітними та доступними матеріалами, ми допомагаємо їм самостійно відкривати нове в цікавий неординарний спосіб. Завдяки такому навчанню дитина міцно засвоює нові знання, стає ерудованою, креативною, розумною, гармонійно розвивається.

Усе, що робить дитина на **музичних заняттях**, має відповідати її життєвим запитам, бути спрямованим на формування життєвих навичок і особистісної компетентності. Дитина повинна зрозуміти, для чого та чи інша діяльність потрібна їй у житті. Ідеться не про прагматизм, адже одна з найголовніших функцій мистецтва — гедоністична (отримання насолоди). Але мотивація краще спрацьовує

у випадку, коли дитина бачить значущий результат мистецької діяльності (наприклад, декоруючи приміщення до свята, виконуючи роль у виставі тощо).

У процесі мистецької діяльності (художньопродуктивної, музичної, театралізованої) дитина створює продукт — певний образ. Він може бути матеріальним (картина, колаж, виріб із тіста, глини тощо) або нематеріальним (пісня, танець, театральний образ, пластичний етюд). Проте він завжди привласнений дитиною, оскільки це спосіб маленької особистості заявити про себе.

Мистецько-творча компетентність спрямована на введення дитини у світ краси та формування основ емоційно-ціннісного ставлення до об'єктів і явищ природного соціального і предметного довкілля. Реалізація цього завдання передбачає розвиток у дитини таких якостей, як спостережливість та емоційність. Провідним методом формування цих якостей є *паузи споглядання* та *паузи вслуховування*. Паузи споглядання та вслуховування – дієвий спосіб занурення в красу довкілля, вони допомагають викликати радість, подив, зацікавлення, надають можливість пізнати щось нове.

Рекомендовано до використання для формування мистецько-творчої компетенції наступні методи:

- **словесні:** мистецтвознавча розповідь, обговорення, діалог та полілог, заохочення, порада.

- **практичні:** експериментування з матеріалами, інструментами, звуками, формами, атрибутами, створення образу в різних видах мистецької діяльності.

Забезпечення умов для самовираження кожної дитини в мистецькій діяльності передбачає емоційне занурення в середовище, наповнене різноманітними матеріалами для творчості, які дитина вибирає за власним бажанням і які допомагають реалізувати задуми щодо створення художнього образу. Завдання дорослого — організувати вільний доступ до матеріалів, за допомогою яких дитина виражає свій внутрішній стан (щось сокровенне й особисте), формує власні уявлення про світ, та допомогти їй усвідомити і запам'ятати власні відчуття.

У мистецьких видах діяльності формуються навички, які стануть базовими для дорослого життя: уміння слухати і чути, дивитися і бачити, естетичний смак, основи декорування, розвиваються дрібна моторика (як основа підготовки руки до письма), інтонаційна та емоційна виразність мовлення, пластичність, чуття ритму (яке є основою читання і письма), засвоюються правила етикету тощо.

Характеристика засобів, які доцільно використовувати для формування мистецько-творчої компетентності

Серед засобів розвитку мистецько-творчої компетентності вирізняємо такі: естетика побуту, твори мистецтва, природа.

Естетика побуту покликана навчити дитину відчувати і розуміти красу життя, виховати в неї прагнення створювати і берегти її. Художнє оформлення закладу дошкільної освіти зумовлюється змістом освітньої діяльності, вимогами щодо охорони життя і зміцнення здоров'я дитини, її естетичного розвитку.

Твори мистецтва використовують в оформленні побуту, під час освітньої та самостійної діяльності. Із цією метою підбирають твори живопису (портрети, натюрморти, пейзажі), графіки (естампи, гравюри, офорти, книжкові ілюстрації), малі форми скульптура (вироби з фаянсу, гіпсу, дерева), твори декоративно-ужиткового мистецтва (кераміка, художнє скло, народні декоративні вироби та ін.). Музичний супровід доречно застосовувати під час освітньої, ігрової, самостійної художньої діяльності, а також ранкового прийому дітей; вдягання на прогулянку; підготовки до денного сну; прийому їжі; збирання додому. Мистецтво театру розвиває вміння співпереживати з героями та використовувати отриманий емоційний та поведінковий досвід у своєму житті.

Природа в еталоні кольору, форми, звуку — основних засобів виразності у мистецтві. Краса природи сприяє формуванню уявлень про прекрасне, навичок мистецької діяльності, розвитку естетичних оцінок, переживань і смаків. Естетичні властивості природи (єдність різноманіття, цілісність, розмаїтність форм, звуків, запахів, світло і колір, пропорції, асиметрії, ритм, гармонія і дисгармонія) дають змогу накопичувати у дітей естетичні враження, інтенсивно розвивати у них відчуття кольору, тону, об'єму, контуру, перспективи.

Позиція та дії вихователя, що сприяють розвитку мистецько-творчої компетентності

Визначальною позицією педагогічного супроводу освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» є спрямованість на формування ціннісного ставлення до творів мистецтва, розвиток потреби в мистецькій діяльності. Стимулом до мистецької діяльності може слугувати значимий для дитини результат (наприклад, засвоюючи прийоми ліплення під час занять з кулінарного мистецтва, декоруючи приміщення до свята, викликаючи аплодисменти виконанням ролі у виставі та ін.). Дитина має право вибору та пошуку власного шляху створення художнього образу в мистецькій діяльності. Вона проявляє особистісне ставлення до того, що пропонує педагог, і може погодитися або не погодитися.

Мета освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» — допомогти дитині створити власну картину світу, фіксуючи враження про нього через створення художнього образу. У цьому допоможе правило: образ створюється від предмету, об'єкту, явища через передачу його характерних ознак. Але образ може бути створений з хаосу і потім набути тематичного вигляду (у малюванні яскравим прикладом може бути кляксографія; у музиці — каскофопія звучання дитячих музичних інструментів, яка перетвориться у майстерню звуків; у театралізованій

діяльності — маніпуляції з різними атрибутами, що перетворюються у театралізовану гру). Усі об'єкти і явища соціального та природного довкілля можуть бути джерелом створення художнього образу.

Пріоритетне завдання педагога — допомогти дитині зрозуміти: про що розповідас світові твій малюнок, спів, танець. Також педагогу варто усвідомлювати, що створювати образ — це передавати його ознаки за допомогою пережитих дитиною емоційних вражень.

